

Отримано: 25 жовтня 2023 р.

Прорецензовано: 6 листопад 2023 р.

Прийнято до друку: 9 листопада 2023 р.

e-mail: tetiana.musiichuk@oa.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6948-0861>

e-mail: elina.koliada@vnu.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5437-1320>

Web of Science Researcher ID: ABB-7405-2021

e-mail: olha.pelypenko@oa.edu.ua

DOI: 10.25264/2519-2558-2023-19(87)-58-62

Мусійчук Т. І., Коляда Е. К., Пелипенко О. О. Лексичний склад англійських компаративних фразеологізмів на позначення рис характеру і темпераменту людини. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НАУОА, 2023. Вип. 19(87). С. 58–62.

УДК: 811.111'373.7

Мусійчук Тетяна Ігорівна,

кандидат філологічних наук,

Національний університет «Острозька академія»

Коляда Еліна Калениківна,

кандидат філологічних наук, професор,

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Пелипенко Ольга Олександрівна,

старший викладач кафедри англійської мови та літератури,

Національний університет «Острозька академія»

ЛЕКСИЧНИЙ СКЛАД АНГЛІЙСЬКИХ КОМПАРАТИВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ РИС ХАРАКТЕРУ І ТЕМПЕРАМЕНТУ ЛЮДИНИ

Стаття присвячена дослідженню лексичного складу компаративних фразеологізмів на позначення рис характеру і темпераменту людини сучасної англійської мови, зафіксованих у словнику *Concise Dictionary of Metaphors and Similes*. Проаналізовано компаративні фразеологічні одиниці на позначення позитивних і негативних рис характеру, які виражають ставлення людини до праці, до себе, до інших людей і до речей, та компаративні фразеологічні одиниці на позначення рис, притаманних чотирьом типам темпераменту людини – холерику, сангвініку, флегматику і меланхоліку.

Ставлення до праці проявляється через такі риси характеру, як працьовитість, старанність, організованість або ж лінощі. Ставлення до себе репрезентують такі риси характеру, як незалежність, скромність, безсоромність, гордіня, честолюбство, самовпевненість, егоїзм, знецінювання себе, безхарактерність, безпомічність, мінливість.

Ставлення до людей виявляється в таких рисах характеру, як ввічливість, чесність, справедливість, правдивість, лояльність, щирість, вірність, надійність, відданість, доброта, лагідність, невірність, ненадійність, заздрість, ревнощі, грубість, жорстокість, безжалісність, невдячність, безпринципна покора, надмірна довірливість. Ставлення особистості до речей демонструють такі риси характеру, як охайність, щедрість і жадібність.

З'ясовано, що лексичний склад проаналізованих компаративних фразеологізмів представлений такими групами слів: 1) назвами людей за віком, сімейним станом, родинними та позаілюбними стосунками; 2) назвами людей за титулом, соціальним статусом, професією, родом діяльності, територіальною та національною приналежністю; 3) назвами літературних, міфічних та фольклорних персонажів; 4) назвами диких і свійських тварин та їхніх дитинчат; 5) назвами диких та свійських птахів; 6) назвами плазунів і земноводних; 7) назвами риб, ракоподібних та інших морських тварин; 8) назвами комах і червів; 9) назвами рослин, а саме квітів і овочів; 10) назвами природних об'єктів, явищ, стану атмосфери та предметів, виготовлених людиною; 11) назвами проміжків часу; 12) назвами абстрактних понять.

Ключові слова: компаративні фразеологізми, позначення, риси характеру, риси темпераменту.

Tetiana Musiichuk,

PhD in Philology,

The National University of Ostroh Academy

Elina Koliada,

PhD in Philology, Full Professor,

Lesya Ukrainka Volyn National University

Olha Pelypenko,

senior lecturer, Department of English Language and Literature,

The National University of Ostroh Academy

CONSTITUENT LEXEMES OF THE ENGLISH COMPARATIVE IDIOMS DENOTING HUMAN CHARACTER AND TEMPERAMENT TRAITS

The article deals with the study of the constituent lexemes of the comparative idioms denoting human character and temperament traits in modern English, taken from *Concise Dictionary of Metaphors and Similes*. The authors of the article have analyzed comparative idioms denoting positive and negative character traits, which express a person's attitude toward his or her work, himself/herself, other people and things, and comparative idioms denoting traits that are inherent to the four temperaments – choleric, sanguine, phlegmatic, and melancholic.

A person's attitude toward work is manifested through such character traits as industriousness, diligence, self-discipline, or laziness. A person's attitude toward himself/herself is represented by such character traits as independence, modesty, immodesty, pride, ambitiousness, self-confidence, selfishness, self-depreciation, wimpishness, helplessness, and fickleness.

A person's attitude toward other people is manifested in such character traits as politeness, honesty, fairness, truthfulness, loyalty, sincerity, faithfulness, reliability, self-devotion, kindness, meekness, unfaithfulness, unreliability, envy, jealousy, rudeness, cruelty,

ruthlessness, ungratefulness, unprincipled humility, and excessive gullibility. A person's attitude toward things is demonstrated by such character traits as neatness, generosity, and greediness.

It has been found that the constituent lexemes of the analyzed comparative idioms are represented by the following groups of words: 1) terms relating to age, marital status, family, and extramarital relationships; 2) terms referring to titles, social status, occupation, territorial and national affiliation; 3) names of fictional, mythological, and folklore characters; 4) names of wild and domestic animals and their young; 5) names of wild and domestic birds; 6) names of reptiles and amphibians; 7) names of fish, crustaceans, and other marine animals; 8) names of insects and worms; 9) names of plants, namely flowers, and vegetables; 10) names of natural objects, phenomena, a state of the atmosphere and man-made objects; 11) names of time intervals; 12) abstract terms.

Keywords: *comparative idioms, denotation, character traits, temperament traits.*

Постановка проблеми. Компаративні сполучення становлять самостійну групу відтворюваних одиниць мови. У результаті тривалого вживання вони переходять від мовлення до мови й утворюють особливий розряд у системі стійких зворотів – компаративні фразеологізми. Насичені відтінками експресивно-емоційного й оцінювального характеру, вони слугують важливим засобом комунікації та відбивають особливості психології, звичаїв і побуту народу, його культури, менталітету (Семашко, 2009: 319–320).

Актуальність обраної теми полягає в тому, що сучасні лінгвістичні дослідження щораз більше наголошують на зв'язку мови з людиною, її свідомістю, мисленням, емоційним світом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Об'єктом лінгвістичних досліджень стають фразеологічні одиниці, які позначають індивідуально-психологічні властивості особистості в сучасній англійській мові (Коляда, Лісінська, 2007), фразеологізми на позначення рис характеру людини у німецькомовному художньому тексті (Овсієнко, 2022), семантика та структура дієслівних фразеологічних одиниць на позначення рис характеру людини в українській та німецькій мовах (Тарануха, 2022), фразеологізми на позначення людини за її здібностями в англійській мові (Павленко, 2018), фразеологізми англійської мови як спосіб вираження емоційного стану особистості (Миронова, 2021).

Ми маємо за мету дослідити лексичний склад компаративних фразеологічних одиниць англійської мови на позначення рис характеру і темпераменту людини. **Матеріалом** дослідження слугували компаративні фразеологічні одиниці, отримані шляхом суцільної вибірки із словника Concise Dictionary of Metaphors and Similes (Concise Dictionary, 2014).

Виклад основного матеріалу дослідження. Компаративні фразеологічні одиниці (надалі – КФО) – це структурно-семантичні утворення, яким притаманні властивості вільно організованих словосполучень і речень, але водночас також стабільність синтаксичної структури та лексичного наповнення (Дем'яненко, 2012: 39). Вони функціонально спрямовані на пізнання людиною об'єктивного світу за допомогою зіставлення предметів/явищ/процесів і завжди є специфічно національними (Кочерган, 2006: 343).

Основа КФО складає когнітивний механізм порівняння, за допомогою якого «людина здавна осягала навколишній світ та саму себе» (Сошко, 2013: 228). Пізнаючи світ, людина йде від відомого до невідомого. Невідоме порівнюється з відомим. Порівняння виступає в пізнанні як форма відображення найбільш загальних властивостей і відношень об'єктивної дійсності й, по-друге, як засіб пізнання тих самих властивостей і відношень. У компаративних фразеологізмах певні властивості чи предмети позначаються за допомогою порівняльної групи або порівняльного підрядного речення, що вводяться сполучниками *like, as, as though, such ... as, as ... as* (Мізін, 2004: 4).

Проаналізувавши виокремлений корпус англійських компаративних фразеологізмів, ми проаналізували КФО на позначення рис характеру і КФО на позначення рис темпераменту людини. У нашому дослідженні характер трактуємо як сукупність постійних індивідуально-психологічних властивостей людини, які виявляються в її діяльності та суспільній поведінці, ставленні до колективу, інших людей, праці, навколишньої дійсності та до самої себе (Сергєнкова, 2012: 215). Основа розвитку характеру становить темперамент – відносно стійке закономірне співвідношення індивідуально-психологічних особливостей людини, що характеризує динамічну сторону її психічної діяльності і поведінки (Психологічна енциклопедія, 2006: 353).

Розглянемо спочатку КФО на позначення позитивних і негативних рис характеру людини, які виражають ставлення людини до праці, до самої себе, до людей і до речей.

Ставлення до праці проявляється через позитивні та негативні риси характеру: працьовитість (*as busy as a nailer – hard worker, busy*), старанність (*to work like a Trojan – to work hard and diligently*), організованість (*as industrious as a beaver – organized*) або ж зневагу до праці, лінощі (*as idle as a Lazzarone – lazy; as idle as air – indolent; as lazy as a lobster – lazy; as lazy as a pig – lazy; as lazy as a ship in the doldrums – lazy; as lazy as a toad – lazy*).

Ставлення до самої себе залежить у людини від рівня розвитку її самосвідомості, здатності оцінювати себе. Такі риси характеру, як незалежність (*as liberal as the sun – independent*), скромність (*as modest as a dove – modest; as modest as a maiden – modest*) є позитивними і корисними якостями людини. Разом з тим, можуть проявлятися і негативні риси – безсоромність (*as shameless as a nude statue – shameless*), гордія (*as haughty as a devil – arrogant; as proud as a peacock – extremely proud, arrogant; as proud as Lucifer – proud; as proud as Punch – arrogantly proud*), честолюбство (*as ambitious as Lady Macbeth – full of ambition*), самовпевненість (*as confident as Hercules – self-assured; as confident as justice – confident*), егоїзм (*as selfish as a fox – selfish*), знецінювання себе (*as humble as a worm – humble; as modest as a primrose – humble*), безхарактерність (*as spineless as a jelly fish – spineless; as voiceless as the tomb – spineless*), безпомічність (*as helpless as a baby – helpless; as powerless as an infant – helpless*). Поверховість світогляду робить людину бундючною (*as vain as a peacock – futile*).

Ставлення до людей виникає в результаті численних контактів з іншими особистостями і зумовлюється суспільними умовами життя. Ставлення до людей виявляється залежно від обставин і характеру оцінювання вчинків як в позитивних, так і в негативних рисах характеру. Серед позитивних рис, притаманних людині, є ввічливість (*as polite as wax – polite*), чесність (*as fair as a rose – fair; as fair as the morn – fair*), справедливість (*as fair as truth – right*), правдивість (*as honest as a mirror – truthful; as truthful as a knight of old – truthful*), лояльність (*as uncomplaining as a lamb – accepting*), щирість (*as sincere as sunlight – sincere; as devoted as a faithful dog – sincere; as candid as mirrors – very candid, truthful*), вірність (*as loyal as an apostle – loyal; as faithful as the dog – faithful*), надійність (*as faithful as the sun – dependable*), відданість (*as devoted as a mother – devoted*), доброта (*as good as gold – very good and obedient*), лагідність (*as meek as a dove – meek; as meek as*

a lamb – meek; as gentle as a dove – gentle; as gentle as a fawn – gentle; as genial as sunshine – genial). В їх основі лежить гуманізм особистості.

До негативних рис характеру належать невірність (*as treacherous as the memory – unfaithful; as faithless as fair weather – faithless*); ненадійність (*as slippery as an eel – slippery, evasive, not to be trusted; as slippery as a fish – a person who is not trustworthy*), мінливість (*as fickle as the sea – fickle; as fickle as the weather – fickle*), заздрість (*as jealous as a cat – envious*), недовіра (*as suspicious as a cat – suspicious, not trustful*), ревності (*as jealous as a Spaniard – jealous*), грубість (*as rude as a bear – rude; as gruff as a bear – gruff*), жорстокість (*as cruel as winter – cruel; as merciless as Othello – merciless*), безжалісність (*as merciless as the grave – unsparing; as ruthless as the sea – ruthless*), невдячність (*as merciless as ambition – thankless; as unmerciful as the billows – thankless*), безпринципна покора (*as obedient as a puppet – obedient*), надмірна довірливість (*as credulous as a child – credulous*) тощо.

Серед розмаїття рис характеру помітні й ті, що виражають ставлення особистості до речей. Наприклад, охайність (*as neat as a new pin – tidy*), щедрість (*as generous as a dream – generous; as generous as a lord – generous*), жадібність (*as greedy as a cormorant – greedy; as greedy as a dog – greedy; as greedy as a hog – greedy; as greedy as a pig – greedy; as greedy as a wolf – greedy*).

Розумові риси характеру яскраво виявляються в кмітливості (*as smart as an owl – smart; thick as a brick – not very smart*), пильності (*as cautious as a fox – watchful; as vigilant as the stars – alert, watchful*), допитливості (*as curious as fish – keen*), уважності (*as conscientious as a dog – careful*), потайливості (*as stealthy as a cat – secretive; as stealthy as a rock – secretive*), хитрості (*as cunning as a monkey – crafty; as crafty as a fox – clever, crafty*), лукавстві (*as sly as a fox – sly, cunning; as cunning as a fox – sly*). Нерозсудливі люди (*as thoughtless as a lark – thoughtless*) діють нерозумно, без обдумування.

Стрижнем сформованого характеру є вольові риси (Психологічна енциклопедія, 2006: 383), наприклад, упертість (*as obstinate as a mule – stubborn; as obstinate as a pig – obstinate; as tenacious as a bull-dog – stubborn*), хоробрість (*as brave as a lion – very brave; as brave as a soldier – very gutsy; as brave as Achilles – brave*). Сутність волі як однієї із функцій людської психіки полягає насамперед у владі над собою, вмінні керувати своїми діями та поведінкою. Сильна воля робить характер непохитним (*as hard as nails – very tough in character*), рішучим (*as persistent as a mosquito – determined*). Людей із слабкою волею називають слабохарактерними (*as flabby as a sponge – flabby*). Такі люди часто виявляють нерішучість (*as uncertain as the weather – uncertain*), страх (*as afraid as a grasshopper – scared; as cowardly as a wild duck – scared*).

Біологічним фундаментом, на якому формується особистість як соціальна істота, є темперамент. Властивості особистості, обумовлені темпераментом, найбільш стійкі й довготривалі (Сергєєнкова, 2012:203). Двома найважливішими аспектами темпераменту є активність та емоційність. Активність характеризує ступінь швидкості, енергійності чи повільності, м'якості індивіда у його діях і вчинках, а емоційність – особливості перебігу його емоційних переживань (позитивні чи негативні) і їх модальність (радість, сум, гнів тощо) (Психологічна енциклопедія, 2006:353).

Виокремлені КФО на позначення активності й емоційності дають нам можливість стисло схарактеризувати чотири типи темпераменту.

1. Холерик – людина швидка (*as fast as a deer – quick; as fast as a horse – very fast, speedy; as fast as a storm – quick; as fast as an eagle – quick; as fast as light – quick*). Холеричний темперамент вирізняється імпульсивністю у діяльності й поведінці (*as impetuous as a poet – impetuous*). Холерик може бути або надмірно балакучим (*as talkative as a magpie – talkative; as garrulous as a magpie – talkative; as garrulous as an old maid – chatty; as loquacious as Polonius – talkative*), або таким, що слова з нього не витягнеш (*as speechless as a stone – quiet*). Для особистості з таким темпераментом характерна нетерплячість (*as impatient as a lover – impatient*) та метушливість (*as fidgety as an old maid – fidgety*). Доволі часто емоцією холерика є гнів (*as angry as a wasp – angry; as fierce as a famished wolf – angry; as mad as a hornet – very angry*).

2. Для особистості із сангвінічним темпераментом притаманна безтурботність (*as blithe as a butterfly – carefree; as blithe as May – carefree; as careless as the wind – carefree*), енергійність (*as frisky as a lamb – energetic*), жвавість рухів (*as brisk as a butterfly – adroit; as brisk as a flea – agile; as nimble as a bee – agile; as nimble as a squirrel – nimble; as nimble as a lizard – alert; as supple as a snake – agile*). Настрій сангвініка здебільшого оптимістичний: *as positive as a Scotsman – optimistic*. Він вирізняється товариськістю (*as playful as a butterfly – friendly, as playful as a puppy – friendly*), у колі своїх друзів завжди веселий (*as jolly as a sandboy – jolly; as jolly as a shoe brush – happy; as happy as a child – happy; as happy as a dog with two tails – happy; as happy as a king – happy; as happy as a lark – very happy*) і в піднесеному настрої (*as game as a fighting cock – in good spirits*).

3. Для флегматиків характерна зосередженість (*like a soldier on a mission – focused*), витривалість (*as strong as brandy – resilient*), терпеливість (*as patient as an ox – patient; as patient as the hours – patient*), здатність наполегливо працювати (*to work like a dog – to work very hard*). Особистість із таким темпераментом спокійна (*as placid as a duck pond – placid; as cool as a cucumber – calm and cool-headed; as calm as a cat – calm, cool; as stolid as a cow – impassive*), неемоційна (*as cold as a fish – unemotional; as cold as a stone – cold, emotionless; as cold as charity – emotionless*).

4. Меланхоліки характеризуються нестійким настроєм з переважанням песимізму (*as dejected as a wet hen – gloomy; as gloomy as night – gloomy*). Особистість із меланхолійним темпераментом похмура (*as sully as a bear – sully*), сумна (*as dismal as a hearse – sad*), боязка (*as timid as a rabbit – very timid; as timid as a fawn – timid; as timid as a mouse – timid*), сором'язлива (*as shy as a schoolgirl – shy; as bashful as a schoolgirl – shy*), тиха (*as quiet as a church mouse – very quiet; as silent as the stars – quiet; as silent as thought – noiseless*), серйозна (*as serious as a doctor – serious; as serious as an owl – serious*). Меланхолік буває тривожним (*as nervous as a long-tailed cat in a room full of rocking chairs – very anxious*), нудним (*as dreary as an Asian steppe – boring*). Тримається осторонь колективу (*as friendless as an alarm clock – lonely; as lonely as a deserted ship – lonely*).

Як зауважує М. П. Кочерган (Кочерган, 2006:347), національно-мовна специфіка фразеології найбільшою мірою виявляється в лексичному складі фразеологізмів. З-поміж лексичного складу проаналізованих КФО можна виділити такі групи слів:

1) назви людей за віком, сімейним станом, родинними та позашлюбними стосунками: *a baby, a child, an infant, a lover, a maid, a maiden, a mother*;

2) назви людей за титулом, соціальним статусом, професією, родом діяльності, територіальною та національною приналежністю: *an apostle, a doctor, a king, a knight, a Lazzarone, a lord, a poet, a sandboy, a Scotsman, a schoolgirl, a soldier, a Spaniard, a Trojan, a nailer*;

3) назви літературних, міфічних та фольклорних персонажів: *Achilles, a devil, Hercules, Lady Macbeth, Lucifer, Othello, Polonius, Punch*;

4) назви диких і свійських тварин та їхніх дитинчат: *a bear, a beaver, a bull-dog, a cat, a cow, a deer, a dog, a fawn, a fox, a hog, a horse, a lamb, a lion, a monkey, a mouse, a mule, an ox, a pig, a puppy, a rabbit, a squirrel, a wolf*;

5) назви диких та свійських птахів: *a cock, a cormorant, a dove, a duck, an eagle, a hen, a lark, a magpie, an owl, a peacock*;

6) назви плазунів і земноводних: *a lizard, a snake, a toad*;

7) назви риб, ракоподібних та інших морських тварин: *an eel, a fish, a lobster, a jelly fish*;

8) назви комах і червів: *a bee, a butterfly, a flea, a grasshopper, a hornet, a mosquito, a wasp, a worm*;

9) назви рослин, а саме квітів і овочів: *a primrose, a rose, a cucumber*;

10) назви природних об'єктів, явищ, стану атмосфери та предметів, виготовлених людиною: *air, an alarm clock, billows, a brick, brandy, gold, a grave, a hearse, light, a mirror, nails, a pin, a pond, a puppet, a rock, a stone, the sun, stars, an Asian steppe, a ship, a shoe brush, a sponge, a statue, sunlight, sunshine, the sea, a storm, a tomb, wax, weather, a wind*;

11) назви проміжків часу: *the hours, the morn, night, winter, May*;

12) назви абстрактних понять: *ambition, charity, a dream, the memory, thought, justice, truth*.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Проведений аналіз лексичного складу КФО дозволяє узагальнити, що у проаналізованих КФО певні риси характеру і темпераменту людини уподібнюються до істотних рис 1) осіб, які вирізняються певним віком, сімейним станом, родинними та позашлюбними стосунками, титулом, соціальним статусом, професією, родом діяльності, територіальною та національною приналежністю, 2) літературних, міфічних та фольклорних персонажів, 3) представників тваринного світу, 4) представників рослинного світу, 5) природних і штучних об'єктів й 6) абстрактних понять.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо в аналізі КФО англійської мови на позначення зовнішності людини.

Література:

1. Дем'яненко Н. Б. Компаративні фразеологічні одиниці польської мови на позначення ментальних властивостей людини. *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур*. 2012. Вип. 18. С. 39–43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/kdsm_2012_18_9 (дата звернення: 21.09.2023).
2. Коляда Е. К., Лісінська Т. Ю. Фразеологічні одиниці, які позначають індивідуально-психологічні властивості особистості в сучасній англійській мові. *Науковий вісник ВДУ імені Лесі Українки. Серія: Філологічні науки*. 2007. № 3. С. 298–301. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/533/3/3.pdf> (дата звернення: 17.08.2023).
3. Кочерган М. П. *Основи зіставного мовознавства*: підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2006. 424 с.
4. Миронова О. П. Фразеологізми англійської мови як спосіб вираження емоційного стану особистості. *Збірник матеріалів V Круглого столу з міжнародною участю «Сучасні тенденції фонетичних досліджень» (22 квітня 2021 р., Київ)*. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. С. 130–133. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/44670/1/Current_Trends_in_Phonetic_Studies_2021-130-133.pdf (дата звернення: 17.08.2023).
5. Мізін К. І. Компаративні фразеологічні одиниці сучасної німецької мови: шляхи утворення та ідеографія : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2004. 19 с.
6. Овсієнко Л. О. Фразеологізми на позначення рис характеру людини у німецькомовному художньому тексті. *Українські студії в європейському контексті*. 2022. № 5. С. 104–110. URL: http://obrii.org.ua/usec/storage/article/Ovsiienko_2022_104.pdf (дата звернення: 21.08.2023).
7. Павленко Н. О. Фразеологізми на позначення людини за її здібностями в англійській мові: лінгвокультурологічний і семантичний аспекти. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2018. Т. 2, № 37. С. 125–127. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/30623/1/N_Pavlenko_NVMGY_37_KUBG.pdf (дата звернення: 17.08.2023).
8. Психологічна енциклопедія / Автор-упорядник О. М. Степанов. Київ: Академвидав, 2006. 424 с.
9. Семашко Т. Знакова природа фразеологічних одиниць. *Вісник Маріупольського державного гуманітарного університету. Серія Філологія*. 2009. № 2. С. 314–322.
10. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. *Загальна психологія*: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 296 с.
11. Сошко О. Г. Семантичні особливості компаративних фразеологічних одиниць на позначення морально-етичних рис людини (на матеріалі української, німецької та англійської мов). *Мова і культура*. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. Вип. 16. Т. 3. С. 228–235. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mik_2013_16_3_38 (дата звернення: 21.08.2023).
12. Тарануха Т. В. Семантика та структура дієслівних фразеологічних одиниць на позначення рис характеру людини в українській та німецькій мовах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. Одеса, 2022. № 55. С. 90–92. DOI:10.32841/2409-1154.2022.55.20 (дата звернення: 17.08.2023).
13. *Concise Dictionary of Metaphors and Similes*. New Delhi: V&S Publishers, 2014. 118 p.

References:

1. Dem'ianenko, N. B. (2012). Komparatyvni frazeolohichni odynytsi polskoi movy na poznachennia mentalnykh vlastyvostei liudyny [Polish comparative idioms denoting human mental properties]. *Komparatyvni doslidzhennia slov'ianskykh mov i literatur*, 18, 39–43. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/kdsm_2012_18_9
2. Koliada, E. K., & Lisinska, T. Yu. (2007). Frazeolohichni odynytsi, yaki poznachaiut indyvidualno-psykholohichni vlastyvosti osobystosti v suchasni anhliskii movi [Phraseological units denoting individual-psychological features of personality in Modern English.]. *Naukovyi visnyk VDU imeni Lesi Ukrainky. Serii: Filolohichni nauky*, 3, 298–301. Retrieved from <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/533/3/3.pdf>
3. Kocherhan, M. P. (2006). *Osnovy zistavnoho movoznavstva* [Foundations of Comparative Linguistics]. Kyiv: Akademiia.
4. Myronova, O. P. (2021, April 22). Frazeolohizmy anhliskoi movy yak sposib vyrazhennia emotsiinoho stanu osobystosti [English phraseologisms as a way of expressing the emotional state of a person]. *Zbirnyk materialiv V Kruhloho stolu z mizhnarodnoiu uchastiu «Suchasni tendentsii fonetychnykh doslidzhen»*. Kyiv: KPI im. Ihoria Sikorskoho, 130–133. Retrieved from https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/44670/1/Current_Trends_in_Phonetic_Studies_2021-130-133.pdf
5. Mizin, K. I. (2004). Komparatyvni frazeolohichni odynytsi suchasnoi nimetskoii movy: shliakhy utvorennia ta ideohrafiia [Comparative idioms of the modern German language: ways of formation and ideography]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv.

6. Ovsiienko, L. O. (2022). Frazeolohizmy na poznachennia rys kharakteru liudyny u nimetskomovnomu khudozhnomu teksti [Phraseologisms denoting the traits of human character in German-speaking literary text.]. *Ukrainski studii v yevropeiskomu konteksti*, 5, 104–110. Retrieved from http://obrii.org.ua/usec/storage/article/Ovsiienko_2022_104.pdf
7. Pavlenko, N. O. (2018). Frazeolohizmy na poznachennia liudyny za yii zdibnostiamy v anhliiskii movi: lnhvokulturolohichnyi i semantychnyi aspekty [English phraseological units denoting human abilities: linguocultural and semantic aspects]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Filolohiia*, 2 (37), 125–127. Retrieved from https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/30623/1/N_Pavlenko_NVMGY_37_KUBG.pdf
8. *Psykholohichna entsyklopediia [Encyclopedia of Psychology]*. (2006). Kyiv: Akademydav.
9. Semashko, T. (2009). Znakova pryroda frazeolohichnykh odynyts [Semiotics of phraseological units]. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnogo humanitarnoho universytetu. Serii Filolohiia*, 2, 314–322.
10. Serhieienkova, O. P., Stoliarchuk, O. A., Kokhanova, O. P., & Pasiaka, O. V. (2012). *Zahalna psykholohiia [General Psychology]*. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury.
11. Soshko, O. H. (2013). Semantychni osoblyvosti komparatyvnykh frazeolohichnykh odynyts na poznachennia moralno-etychnykh rys liudyny (na materialii ukrainskoi, nimetskoi ta anhliiskoi mov) [Semantic features of comparative idioms for the designation of moral and ethical traits of a person (a study of the Ukrainian, German, and English languages)]. *Mova i kultura*. Kyiv: Vydavnychiy dim Dmytra Buraho, 16(3), 228–235. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mik_2013_16_3_38
12. Taranukha, T. V. (2022). Semantyka ta struktura diieslivnykh frazeolohichnykh odynyts na poznachennia rys kharakteru liudyny v ukrainskii ta nimetskii movakh [Semantics and structure of verbal phraseological units for the designation of human character traits in Ukrainian and German]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Filolohiia*. Odesa, 55, 90–92. doi:10.32841/2409-1154.2022.55.20
13. *Concise Dictionary of Metaphors and Similes*. New Delhi: V&S Publishers, 2014. 118 p.